

JAN ŘÍHA:
ČESKÉ OVOCE

Dr. Ing. KAREL KAMENICKÝ:

D) JABLKA II.

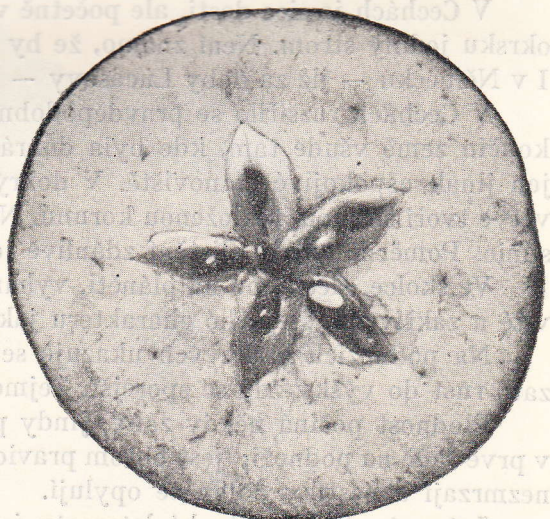
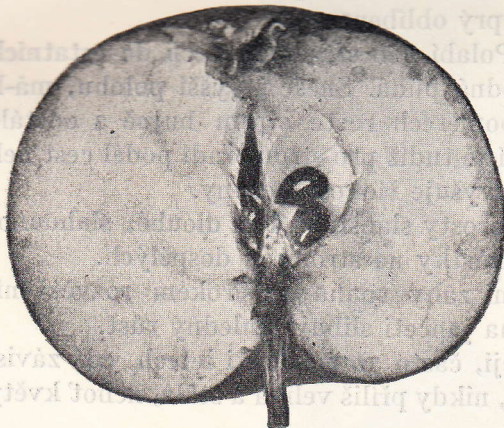
čís. 70.

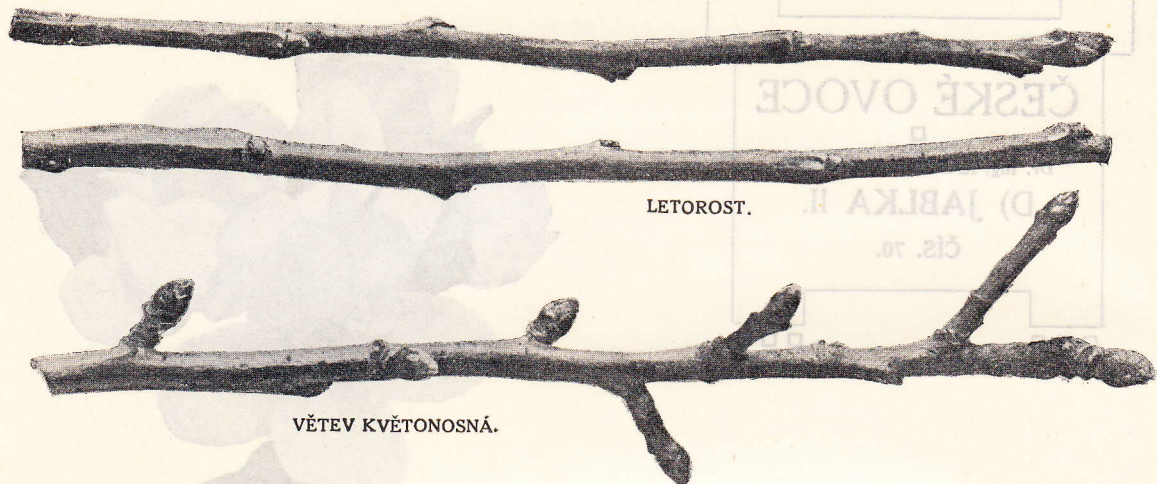

ČESKÉ RŮŽOVÉ.

ROSE DE BOHÊME.

BÖHMISCHER ROSENAPFEL.

ČESKÉ RŮŽOVÉ.

Původ a všeobecné poznámky. Každý milovník ovoce, jenž pozná rozkošné České růžové jablko, zamiluje si je a zatouží, aby je měl ve své zahradě. V Říhových zápiscích čteme o něm: Je tak sličné, že nelze sobě přát sličnějšího.

Jest původu domácího a nikterak nové. Německý pomolog Diel doznává, že je obdržel od děkana-ovocnáře M. Rösslera z Poděbrad. Thomayer v „Českém ovoci“ uvádí, že otec Rösslerův, Petr, jako zahradník jezovitského dvorce Bykání u Kutné Hory, našel ve svém působišti strom této odrůdy koncem 18. století, jež nutno považovati za původní. Z něho zaslány rouby do Poděbrad, kde — podle Thomayera — našlechtěny na pláňata náhodně v zahradě vyrostlá. Stromky později si děkan Rössler tak oblíbil, že si přál, aby mu je vsadili po smrti na hrob s Fialkovým jablkem. . . .

Pan Říha poznamenal, že na Čáslavsku při svých pomologických toulkách tohoto jablka již nenalezl. Na pražské výstavě v r. 1854, německým pomologem Lucasem navštívené, budilo zaslouženou pozornost.

V Čechách je sice dosti, ale početně velmi spíše rozšířeno, téměř vždy v širokém okrsku jediný strom. Není známo, že by se někde až dosud pěstovalo ve větší míře. I v Německu — již za doby Lucasovy — bylo prý oblíbeno.

V Čechách rozšířilo se pravděpodobně z Polabí neb středních Čech do ostatních končin země všude tam, kde byla dobrá, úrodná půda. Snese i vyšší polohu, má-li jen jinak uspokojivé stanoviště. V dobrých poměrech roste strom bujně a odstálé větve tvoří širokou, rozloženou korunu. Nehodí se tudíž pro stromořadí podél cest neb silnic. Poměrně chudé olistění zdánlivě ještě zvyšuje řídkost koruny.

Ve školce, šlechtěno na pláňeti, vyhání letorosty slabší, až 1 m dlouhé, šlahounovité a zakřivené, stejného charakteru jako přírůstky na stromech dospělých.

Na podnožích krskových ukazuje se velmi záhy snaha po širokém rozvětvení, zato růst do výšky zdá se sporejší. Zejména na jančeti slibuje úhledný růst.

Plodnost počíná někdy záhy, jindy později, často až po desíti letech, což závisí v prvé řadě na podnoži; jest potom pravidelná, nikdy příliš veliká a stálá, neboť květy nezmrzají a pestíky dobře se opylují.

Letorosty. Štíhlé, dlouhé letorosty jsou pod oky zcela nepatrně zprohýbané, ke konci mírně zesílené a pokryté jemnou, řídkou, bělavě lesklou plstí. Kůra po otření

KAMENICKÝ, Karel. **ČESKÉ RŮŽOVÉ** ČESKÉ OVOCE VI., Jablka II. Nakladatelství Československé grafické unie a.s. Praha, 1924
ROSE DE BOHÈME. — BÖHMISCHER ROSENAPFEL.

chmýří jest téměř bez lesku, na slunci červenavě hnědá, ve stínu olivově zelenavá, místy se stříbřitým povlakem. Špinavě žlutavé tečky (lenticelly) nejsou drobné, nápadné a poměrně řídké roztroušeny.

Oka jsou značně veliká a dlouhá, těsně přitisklá, na patkách nevysokých, se třemi útlými, protáhlými žebérky.

Neveliké, tupě vejčité květní pupeny mají obalové šupiny tmavé a lehounce ochmýřené. (Viz obraz.)

Listy mají čepel středně velikou, měkce kožovitou, lesklou, na rubu mírně plstnatou. Řapík bývá as 30—35 mm dlouhý a často, zejména u báze, karmínově začervenalý. V paždí mladších listů vyrůstají malé, opadavé palisty.

Čepel temně šťavnatě zelené barvy bývá na obvodě vlnitě zprohýbaná a nepřesahuje zpravidla délky 90 mm, již — při normálním tvaru eliptickém — odpovídá šířka as 40—42 mm. Okraj listu je nepravidelně, dole tupěji, ke špičce ostřeji pilovitý.

Květy. Strom v úplném rozkvětu působí bělavým dojmem, což je ještě podporováno nápadně bílou plstí rašících listů. Květy mají kalichy s ušty v rovině odstálými se špičkami nepatrně nazad zahnutými. Korunka velmi kolísavé velikosti (45—56 mm) ploše se rozkládá a tvořena je z plátků bílých, lehounce růžově stíněných, širokých, poněkud vykrojených. Okraji se často vzájemně mírně přesahují. Normálně bývá v květu 20 tyčinek, mnohdy však i méně. Mají veliké prašníky. Teprve po protržení prašníků dorůstají tyčinky úrovní blizen. Strom kvete v polovině období jabloňového květu. (Viz obraz.)

Plody. K barevnému zobrazení ovoce vzaty plody asi se 35letého, pěkného vysokokmenu v sadě p. Zd. Doležala v Chlumci n. C., jež dobře zpodobují běžnou velikost, barvu i tvar. Počaly zrátí poslední dny července, nápadny zdaleka při hojné úrodě a řídkém listu stromu skvělou červení.

Jednotlivé průměrné plody, velikosti velmi vyrovnané, váživaly 80—90, výjimečně až 100 g; vzácně více. Nejčastěji se vyskytují plody o průměru 60—65 mm a o výšce 42—47 mm. Jsou ovšem i plody větší. Při velké úrodě bývají však většinou menší.

Plod je zploštělý, často až syrečkovitý, v bocích mohutně vypouklý; pravidelně bývá jedna polovina o něco méně vyspělá oproti druhé, což však nikterak neruší celkový ladný tvar malvice.

Kalich je šedě plstnatý, malý a zpravidla zavřený, dobře vyvinuté ušty se proti sobě vztyčují. Jamka kališní bývá užší i širší, miskovitě mělká. Vzniká v ní pět silnějších žebér, jež probíhají přes celý plod, buď neznatelně, matně neb i mocněji až do stopečné jamky, čímž oblost plodu mírně hranatější a nestejněmálně stlačují. Mezi těmito pěti hlavními žebérky bývají jiná, drobnější, obyčejně jen omakem pozorovatelná.

Silnější stopka je mírně plstnatá, u plodu bývá zdužnatělá. Vězí v jamce značně hluboké, někdy i žebernaté, tu a tam porezavělé; světlá rez rozbíhá se paprskovitě často až přes okraje stopečné jamky.

Slupka jemná, hladká, ale poněkud mastná, mírně se leskne; jest žlutavě zelenavá, avšak, zejména na slunci, krásnou, souvisle mramorovou, růžovou, sytou červení zastřená, že původní barva zelenavá jen místy prosvítá. Plody na stromě jsou překrásně modravě ožněny, čímž lákavost tohoto ovoce ještě nemálo se zvyšuje. Zastíněné plody mívají ovšem větší místa zelenavá, jsouce jen červeně žíhané. Plody s krsků bývají světlejší, ba téměř bílé, po větší části povrchu mořenově růžově zbarvené a neobyčejně krásné. (Viz barevnou přílohu.)

Nehojné jemné tečky bývají rzivé, řídké a nenápadně roztroušeny. Celé jablko voní velice příjemně a nevadně.

Dužnina je vonná, bělavá, často však, zejména pod červenými částmi slupky, lehce v nestejně širokých prouzcích zarůžovělá, hojně šťavnatá, jemná, kyprá, poněkud řídká. Na řezu jen pozvolna a nepatrně hnědne. Chut je příjemná, ač zvláště nevyniká; prostě sladce navinulá.

Číška je prostorná, kuželovitá a dosahuje mnohdy až k vrcholku jaderníka. (Viz obraz.)

Jadřinec bývá otevřený, dutoosý, značně veliký. Po stěnách jemně, ale výrazně natrhaná pouzdra ústí do osy více méně úzkou štěrbinou. Jádra jsou zpravidla dobře vyvinutá a hojná, někdy i po dvou nad sebou, drobnější, barvy bledě hnědé.

Plody počínají zrátí téměř najednou a to zpravidla již koncem července, v některých letech prvé dny srpna. Plody dobře uložené vydrží asi 14—20 dní po sklizni při dobré chuti; později rády hnijí kol jadřince; zůstanou-li zdravé, tratí valně na jakosti.

Zralá jablíčka lze požívatí hned se stromu, což je ostatně jejich běžným osudem. Hodí se znamenitě i k přípravě kompotu.

Na trhu nemá v tu dobu, pokud se týče osobité krásy, konkurenta a je čile hledáno a dobře placeno. Při pečlivém balení, jež se vždy vyplatí, snáší dopravu zcela uspokojivě, nesmějí se však zasílati plody přezralé.

Pro tyto nepopíratelné přednosti tržní zaslouží toto jablíčko zastoupení v každém střeženém sadě a v každé jen poněkud větší zahrádce; pro polohy přístupné pro přílišnou až svůdnou lákavost ovoce nelze ho doporučiti.

Spatné vlastnosti nejsou známy. Tvar koruny a lákavost ovoce znemožňují pěstění ve stromořadích, po př. v otevřených sadech. Mladé větévky trpívají někdy padlím, sotva však více než ostatní odrůdy.

Literatura a synonyma. Původní název Rösslerův Grosser Sommerrosenapfel zčeštěn na Velké letní růžové. Diel popsals je pod jménem Grosser böhmischer Sommerrosenapfel VI. 43, aby je odlišil od četných jiných „Růžových jablek“. Názevu „veliké“ celkem si však jablko toto sotva zaslouží — ba ani ne plody s krsků.

V „Hlavním seznamu ovocných stromů“ v Troji vydaném má číslo 433 a je zařazeno mezi odrůdy osvědčené.

Dr. Ammerling uvádí lidový název „Růžové jablko“, Burket je popisuje v monografii „Jabloň II.“ na str. 89 pod týmž názvem. Večeř ve svém „Ovocnictví“ na str. 159 užívá jména Růžák český.

Důkladný popis čteme v citovaném Thomayerově „Českém ovoci“, kde připojen i seznam starších drobných zpráv.

Kromě Diela bylo popsáno v německé literatuře Dochnahlem r. 1873 v I. dílu knihy „Der sichere Führer in der Obstkunde“ č. 439. Tam uvádí se též názvy Milerosa bohemica a Malus Dielii bohemicus. Zmíněn i název „Böhmischer Rosenapfel“, pod nímž je popisuje Lucas v díle „Handbuch der Obstkunde“ I. díl č. 93 a Engelbrecht v knize „Deutschland's Apfelsorten“ č. 197; v Lucasově soupise „Auswahl wertvollster Obstsorten“ má č. 47. „Pomologische Monatshefte“ uvádějí je v roč. 1878 na str. 305 se zajímavou poznámkou, že bylo překřtěno kdesi na „Roter Calvill“ z Kodaně pocházející. Thomas nazývá je v díle „Guide Pratique“ na str. 117 jménem Rose de Bohême. Sadaři zovou je někde České červené.

V seznamu jabloní Státního pomologického arboreta je označeno čís. 62.